

**O'ZBEK
MUMTOZ
ADABIYOTIDA
AHMADJON
SAHHOF IJODI**

**BURXANOV ZAVQIDDIN
SHERALI O'G'LI,**

*Jizzax davlat pedagogika universiteti
Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim
yo'nalishlarida masofaviy ta'lim
kafedrası o'qituvchisi*

<https://doi.org/10.47689/STARS.university-pp43-44>

Annotatsiya: *Jahon adabiyotshunosligida biror-bir xalq adabiy-estetik ideali yuzasidan xulosa chiqarishda barcha davr ijodkorlari merosi asosida umumlashma va xulosalar bildirish muhim sanaladi. Zero, har bir xalqning adabiy-estetik idealining badiiy ifodasining shakli o'zgarib turadi.*

Kalit so'zlar: *Ahmadjon Sahhof Muhammad bobo o'g'li, adabiyot, adabiyotshunoslik, qo'lyozma.*

Dunyo ilmiy jamoatchiligi ijodkor adabiy-estetik ideali, asarlarining g'oyaviy sarchashmalari, ularning matniy, qiyosiy va tekstologik tadqiqini amalga oshirish, ota-bobolarimiz qoldirgan noyob qo'lyozma manbalarining keng miqyosda o'rganilayotgani bugungi o'zbek matnshunosligi va manbashunosligining xalqaro doiralarda keng ko'lamli tadqiqotlarga asos bo'lishini ko'rsatmoqda. Qo'lyozma manbalarni aniqlash, tahlil va tadqiq etish nafaqat o'tmishimiz, balki so'nggi yillardagi tariximizning noma'lum sahifalarini yorituvchi qimmatli yodgorlik sifatida ham matnshunoslik va manbashunoslik fani oldiga dolzarb vazifalar qo'yadi.

Bu orqali "... Avvalo, xalqimizning yaratuvchilik dahosi bilan bunyod etilgan noyob merosini har tomonlama chuqur o'rganish, yurtimizdan yetishib chiqqan buyuk alloma va mutafakkirlarning hayoti va ilmiy-ijodiy faoliyati haqida yaxlit tasavvur uyg'otish, yosh avlodni gumanistik g'oyalar, milliy g'urur va iftixor ruhida tarbiyalashdek ezgu maqsadlar ko'zda tutilgan" [1].

Jahon adabiyotshunosligida biror-bir xalq adabiy-estetik ideali yuzasidan xulosa chiqarishda barcha davr ijodkorlari merosi asosida umumlashma va xulosalar bildirish muhim sanaladi. Zero, har bir xalqning adabiy-estetik idealining badiiy ifodasining shakli o'zgarib turadi.

Mamlakatimizda so'nggi yillarda adabiy merosi yetarli darajada o'rganilmay kelayotgan ijodkorlar shaxsiyati va asarlari manbalarini tadqiq etish, ular yuzasidan xulosalar bildirish, o'z navbatida, mazkur ijodkorlar asarlarining o'zbek adabiyoti tarixida tutgan o'rnini ko'rsatishga oid manbashunoslik va matnshunoslik tadqiqotlarini amalga oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu sohadagi tadqiqotlarninguzviy bir qismi sifatida XX asrning birinchi choragida an'anaviy diniy-ma'rifiy va

islom dini bilan bog'liq mavzularni kuylagan mualliflarning merosini tadqiq etishga qaratilgan ilmiy ishlar ko'lamining oshishini qayd etish zarur.

O'tgan asrda, ya'ni XIX asr oxir – XX asr boshlarida yashab ijod qilgan Ahmadjon Sahhof Muhammad bobo o'g'lini (1892 – Marg'ilon – 1969) [2] ham yuqorida nomlari qayd qilingan ijodkorlar sirasiga kiritish mumkin. Zero, “Ma'rifat fidoyilarning qoldirgan o'lmas merosi bugungi kunda ham ma'naviyatimizni yuksaltirish, yoshlarimizni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda muhim manba bo'lib xizmat qiladi”. Tadqiqot ishining dolzarbligi va zarurati Ahmadjon Sahhof shaxsiyati va ijodiy merosi manbalarini aniqlash, ularning adabiy manba sifatidagi ahamiyatini ko'rsatish, matniy qiyosini amalga oshirish, ulardagi mumtoz adabiy an'analar, diniy-ma'rifiy va islom dini bilan bog'liq mavzularning XX asr ikkinchi yarmida ham kuylaganligi yuzasidan xulosalar bildirish ahamiyatli ekanligi bilan belgilanadi. Ahmadjon Sahhof hayoti va ijodiy merosi to'g'risida ma'lumotlarunchalik ko'p emas. Jumladan, ijodkor haqidagi mu'lumotlar uning O'z RFA Sharqshunoslik instituti asosiy fondida saqlanayotgan 12192 raqamli “احمدجان اشعار مجموعه” – “Majmuai ash'ori Ahmadjon Sahhof” [3] qo'lyozmasida muallifning o'zi tomonidan yozilgan qaydlar mavjud. Shuningdek, mazkur qo'lyozmaning 54a-58b varaqlarida mazkur institut ilmiy xodimi Abdulla Nosirov tomonidan yozib qoldirilgan qaydlar uchraydi. Yana qayd qilingan qo'lyozmaning 70a-varag'ida A. Nosirov Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan Ahmadjon Sahhof qalamiga mansub qo'lyozmalar inventar' raqamlarini qayd qilgan. 12192 qo'lyozmaga Ahmadjon Sahhofning g'azal, ruboiy va masnaviy kabi janrlardagi she'rlari kiritilgan. Bulardan tashqari, Ahmadjon Sahhof qo'lyozmalarida o'zbek adabiyoti vakillari ijodiyoti va o'zbek xalqi tarixga oid ma'lumotlarni ham jamlagan. Muqimiy va Furqat kabi shoirarning she'rlari devonini tuzgan. Ijodkorning hayot yo'li asarlari qo'lyozmalari, asarlarining ko'lami va mavzu doirasi hozirga qadar o'rganilmaganligini ko'rishimiz mumkin. Ahmadjon Sahhof ijodini o'rganish uning adabiyot sahnasida amalga oshirilgan ishlarini, qolaversa, Qo'qon adabiy muhiti haqida qimmatbaho ma'lumotlarni bilishimiz mumkin.

Bundan tashqari, Ahmadjon Sahhofning O'zRFA Sharqshunoslik instituti fondlarida saqlanayotgan asarlarining qo'lyozmalarini o'rganish orqali yozuvchining qilgan ishlari haqida yanada ko'proq ma'lumot olishimiz, yozuvchi tomonidan yozib qoldirilgan ma'lumotlarni tadqiq etish orqali adabiyotimizdagi yana bir mutafakkir haqida adabiyot ixlosmandlariga ma'lumot berishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Мирзиёев Ш. М. Адабиёт ва санъат, маданиятни ривожлантириш – халқимиз маънавий олами юксалтиришнинг мустаҳкам пойдеворидир. Президент Ш. Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашувдаги маърузаси / “Халқ сўзи”. – Тошкент, 2017, 4 август.
2. O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi
3. 12192 raqali “احمدجان اشعار مجموعه” – “Majmuai ash'ori Ahmadjon Sahhof”. – B. 54a-58.